

Put ka pravdi

PUBLIKACIJA BEOGRADSKOG CENTRA ZA LJUDSKA PRAVA

RAD MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG TRIBUNALA ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU I DOMAĆIH SUDOVA ZA RATNE ZLOČINE

Igor Bandović *Urednik publikacije*

Publikacija «Rad Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju i domaćih sudova za ratne zločine» nastala je kao predmet dugogodišnje opredeljenosti Beogradskog centra za ljudska prava da svojim aktivnostima doprinese istraživanju i unapređenju prakse poštovanja pravila humanitarnog prava i međunarodnog krivičnog prava. U periodu kada su oružani sukobi na teritoriji bivše Jugoslavije označili kraj postojanja jedne zemlje, a ratni zločini bili najkarakterističnija osobina ovih ratova, Centar je veliki deo svojih aktivnosti posvetio širenju ideje kažnjivosti ratnih zločina, objavljivanju knjiga o pravilima oružanih sukoba, međunarodnog krivičnog pravosuđa i humanitarnog prava a neki od najvažnijih saradnika Beogradskog centra su ovoj temi posvetili čitav život.

Od 1998. godine, otkada Beogradski centar objavljuje svoje sistematske izveštaje o ljudskim pravima, jedna od tema koju izveštaj obrađuje je i Međunarodni krivični tribunal u Hagu, pa su u publikaciju ušli i delovi izveštaja od 1998. do 2004. godine koji su se bavili radom Tribunala u Hagu i procesom suočavanja sa prošlošću. Takođe, u publikaciju su ušli i tekstovi koje su saradnici Beogradskog centra objavili u zemlji i inostranstvu želeći da predstavljaju analize i zaključke do kojih su došli, kako bi proces uspostavljanja pravde i efikasnog kažnjavanja ratnih zločina od strane međunarodnog krivičnog pravosuđa i domaćih sudova dosegao onu zamišljenu liniju budnosti i efikasnosti posle koga bi svi mogli da odahnu: to bi značilo da se strahote rata više neće ponoviti na ovim prostorima.

Beogradski centar za ljudska prava je u junu 2003. preduzeo prvo opsežno istraživanje stavova javnog mnjenja prema Haškom tribunalu želeći da izmeri preovlađujuće stavove građana Srbije prema ovom Sudu i prema ratnim zločinima, odgovornosti i krivici za događaje koji su obeležili ratove u bivšoj Jugoslaviji.

Razloge za ovakvo istraživanje saradnici Beogradskog centra su pronašli u činjenici da je Haški tribunal posle demokratskih promena u oktobru 2000. postao jedna od najkontroverznijih tema političke javnosti i to je ostao sve do današnjeg dana, a preovlađujući deo stručne javnosti je još od osnivanja suda 1993. godine u njemu video nepravednu instituciju međunarodne zajednice osporavajući joj i legalnost i legitimitet. Pošto je bio i ostao politički problem, a ne pitanje međunarodne pravde i potrebe kažnjavanja učinilaca ratnih zločina tokom ratova u bivšoj Jugoslaviji i na Kosovu, saradnike Beogradskog centra su interesovali osnovi formiranja stavova građana prema njemu, a zatim i sami stavovi prema Sudu, sudijama, Tužilaštvu i postupcima koji se vode. Odnos prema ovoj međunarodnoj instituciji oslikava ne samo linije sukoba između političkih partija na vlasti i opoziciji već i ukupan reformski potencijal političke elite u zemlji, a stavovi građana u reprezentativnoj meri pokazuju spremnost društva da se suoči sa traumatičnom prošlošću Srbije.

Prvo istraživanje Beogradskog centra za ljudska prava imalo je veliki odjek i u domaćoj i u inostranoj javnosti, a njegovi rezultati su predstavljeni na naučnim skupovima u Edmontonu (Kanada), Ostinu (Teksas), i Rajhenau (Austrija).

Druga dva istraživanja realizovana u 2004. i 2005. godini su bila sastavni deo projekta "Podizanje nivoa informisanosti građana o radu Tužilaštva za ratne zločine". Ova istraživanja su obuhvatila stavove građana prema Haškom tribunalu ali i prema novoformiranim specijalizovanim odeljenjima Okružnog suda u Beogradu i sudskim postupcima koji su tamo započeti krajem 2003.

Na ovaj način su tokom tri godine mereni i praćeni stavovi javnosti prema najvažnijim delovima procesa suočavanja sa prošlošću srbijanskog društva na osnovu kojih je moguće ustanoviti neke statističke pravilnosti i trendove ove pojave, ali i istovremeno i pretpostaviti dalji pravac i brzinu suočavanja sa prošlošću kao i najvažnije determinante koje će uticati na ovaj proces i na ozdravljenje posleratnog društva u Srbiji. 1

1 Iz predgovora publikacije